

Павленко-Дідур К.С.,
здобувач освітнього ступеня «доктор філософії» з менеджменту
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна
Запша Г.М.,
д.е.н. професор кафедри менеджменту
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна

ІДЕЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЗЕЛЕНОЇ УГОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Протягом трьох останніх десятиліть світове співтовариство активно розробляє та впроваджує ефективний механізм управління господарськими процесами, який дозволить підвищити економічний потенціал при мінімізації використання природних ресурсів, забезпечити їх відтворення при зменшенні антропогенного впливу на довкілля. Людство вже досягло критичного рівня використання ресурсного потенціалу, який не тільки виснажує біоту, а й, безумовно, має руйнівні екологічні наслідки. Здійснюваних в сучасних умовах заходів щодо раціонального використання ресурсів недостатньо, необхідні активні глобальні рішення для скорочення викидів в атмосферу, забезпечення умов для відтворення природного капіталу. У цьому контексті Європейський Союз прийняв урядову програму «Європейська зелена угода», спрямовану на перетворення ЄС на процвітаюче суспільство з сучасною, ресурсоефективною та конкурентоспроможною економікою. Основний меседж програми – відмова від чистих викидів парникових газів до 2050 року та забезпечення економічного зростання з мінімальним використанням ресурсів [1,2,3,4,5].

Адаптація до змін клімату та необхідність екологізації виробництва є питаннями національної безпеки України та важливими передумовами поглиблення євроінтеграційних процесів. Це вимагає не лише розробки програм реалізації екологічної політики, але й обґрунтовує необхідність співпраці між Європейським Союзом та Україною у законодавстві. Крім того, зміни в технічних регламентах, стандартах виробництва, кліматичних нормах, екологічних правилах та умовах доступу на європейський ринок мають бути орієнтовані на ефективну практичну реалізацію нової соціально-еколого-економічної парадигми господарювання. Належність території України до європейського континенту та активізація торговельних відносин з ЄС (рис. 1) актуалізують імплементацію в Україні принципів «Зеленого курсу» Європи.

Скорочення викидів в атмосферу, що за прогнозами фахівців призведе в перспективі до зниження негативного впливу господарської діяльності на навколишнє середовище є однією із важливих цілей Європейської зеленої угоди (рис. 2). Разом з цим, основна ідея цієї угоди полягає в поєднанні забезпечення економічного зростання з раціональним використанням наявних ресурсів та збереженням екологічної цілісності.

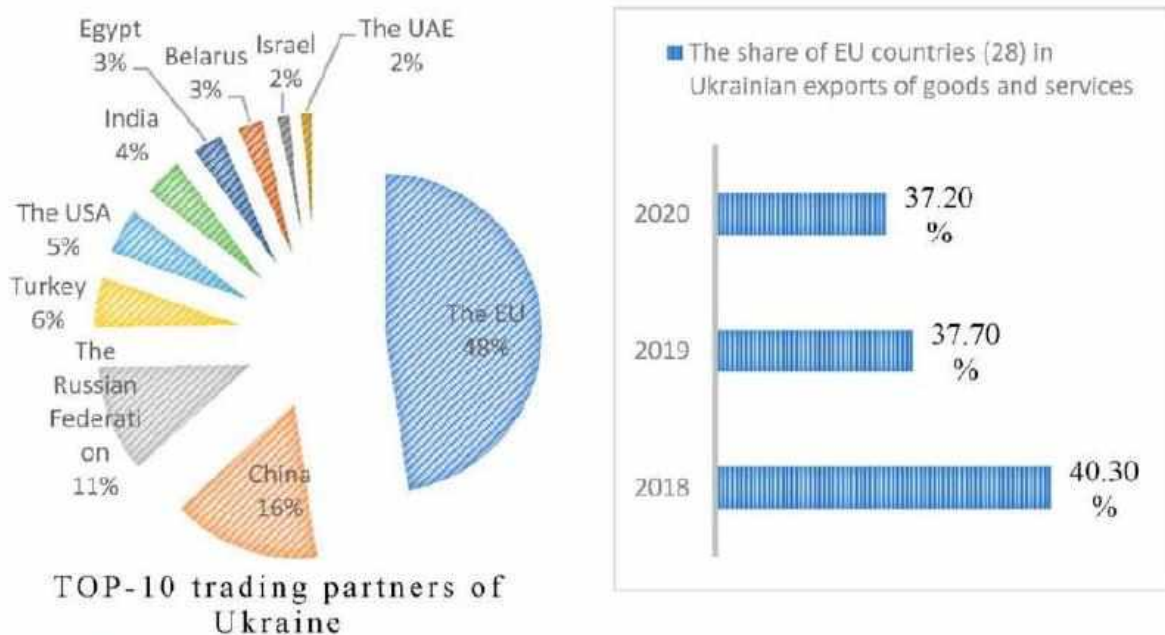

Рис. 1. Інфографіка експорту товарів і послуг України до ЄС у 2020 р.
Джерело: Узагальнено авторами [6].

В контексті викладеного, для українських аграрних товаровиробників відкриваються можливості щодо нарощування виробництва екологічно чистих продуктів харчування, модернізації виробничих процесів з урахуванням нових трендів споживання на світових агропродовольчих ринках, підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Ключовим напрямком імплементації ідей Європейського зеленого курсу в практику господарювання аграрних товаровиробників в Україні є впровадження екологічно чистих ресурсозберігаючих технологій, таких як системи no-till або органічне виробництво.

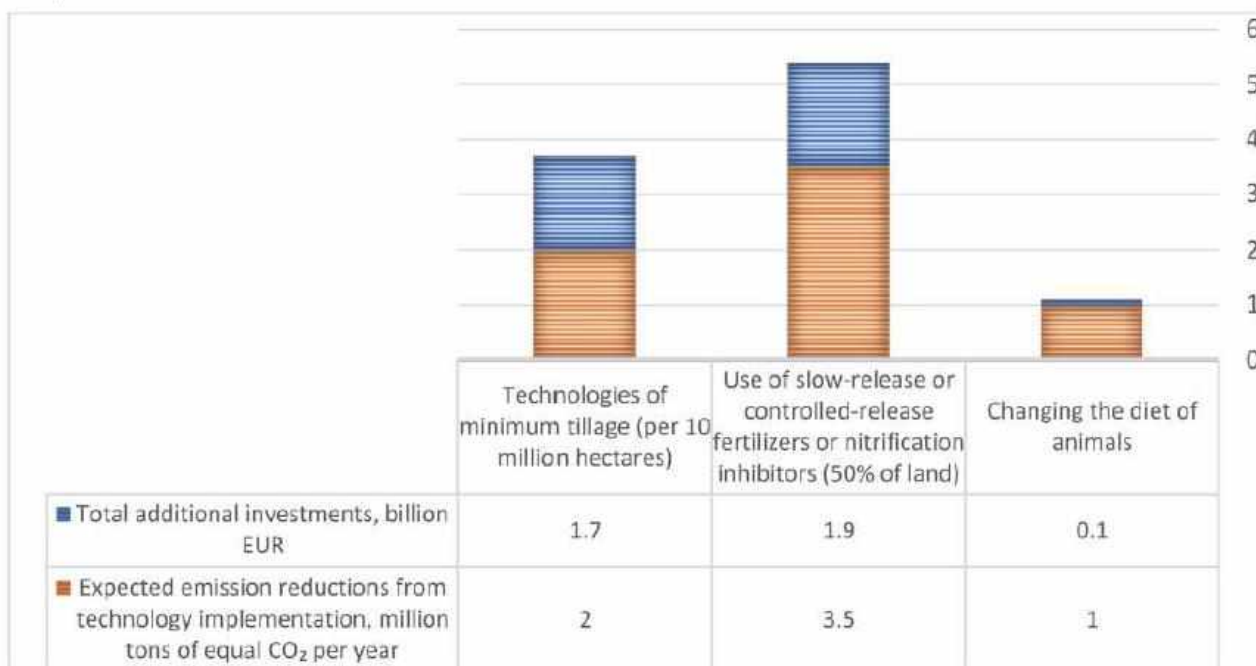

Рис. 2. Прогноз очікуваного скорочення викидів від впровадження екологічних ініціатив
Джерело: Узагальнено авторами [7,8].

Проект European Green Deal спрямований на одночасне вирішення низки гострих проблем щодо захисту довкілля, забезпечення продовольчої безпеки, досягнення високих економічних результатів, а також спроможності сільськогосподарських товаровиробників боротися зі зміною клімату. Зокрема, визначена угодою стратегія «Від ферми до столу» відкриває можливості для аграрних підприємств використовувати нові бізнес-моделі, що мають активно сприяти досягненню мети створення безвуглецевої Європи до середини 21 століття. Ще одним аргументом на користь нагальної необхідності модернізації виробництва в сільському господарстві є посилення посухи, повеней, лісових пожеж, поява нових шкідників, що призводить до втрат врожаю [12].

Нова стратегія «Від ферми до столу» спрямована на формування економіки замкнутого циклу, заснованої на рішеннях для: забезпечення енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії; зменшення використання хімічних пестицидів і протимікробних засобів; забезпечення доступу аграрних підприємств до асортименту якісних сортів рослин, адаптованих до тиску зміни клімату; сприяння сталому переробленню харчових продуктів; зменшення харчових втрат і відходів; сприяння сталому споживанню їжі; використання космічних технологій ЄС для підтримки точного землеробства та внутрішньої продовольчої безпеки ЄС у разі сільськогосподарської кризи [9,10,11].

Ще одним перспективним напрямом реалізації принципів Європейської зеленої угоди в сільському господарстві України може стати органічне виробництво. За даними моніторингу Мінекономіки у 2020 році встановлено, що у 2019 році загальна площа органічних земель складала 468 тис. га (1,1% від загальної площі сільськогосподарських угідь в Україні), що на 20% більше порівняно з 2018 роком. Водночас, чисельність операторів органічного ринку становила 617, з яких 470 сільгоспвиробників.

Органічний ринок в Україні динамічно розвивається, чому сприяють територія, географічне розташування, близькість до потенційних міжнародних покупців та родючі чорноземи. Вітчизняну органічну продукцію купують переважно країни ЄС. У 2020 році Україна посіла 4 місце серед 124 країн за обсягом імпорту органічної продукції до ЄС. У 2020 році до ЄС було імпортовано 2,79 млн тон органічної агропродовольчої продукції, 7,8% з яких українські (217,2 тис. тон).

Таким чином, забезпечення енергоефективності, запобігання забрудненню навколишнього середовища, раціональне використання і відтворення ресурсів є пріоритетними напрямками сталого розвитку сільського господарства України. Керуючись відомим висловом Леонардо да Вінчі щодо того, що «недостатньо мати бажання, ми повинні робити», квінтесенцією світової науки і практики мають бути дієві зусилля щодо боротьби зі зміною клімату, раціонального використання природного капіталу та реалізації можливостей його відтворення. Імплементация ідей European-Green-Deal в практику ведення аграрного виробництва в Україні є перспективним напрямом нарощування

агропродовольчого експорту на світовий ринок, а також забезпечення висхідного соціо-еколого-економічного розвитку її сільського господарства.

Література:

1. UNIDO Brussels Focus the European Green Deal. Available online: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-11/EU_Green_Deal_2020.pdf (accessed on 22 May 2022).
2. Kubon, M.; Latawiec, A.; Scarano, F.; Drosik, A.; Strassburg, B.; Grzebieniowski, W.; Bastos, J. Searching for solutions to the conflict over Europe's oldest forest. *Conserv. Biol.* 2019, 33, 476–479. [Google Scholar] [CrossRef] [PubMed]
3. Tryhuba, A.; Bashynsky, O.; Rozkosz, A.; Prokopova, O. Justification of Parameters of the Energy Supply System of Agricultural Enterprises with Using Wind Power Installations. *E3S Web Conf.* 2020, 154, 04005. [Google Scholar] [CrossRef][Green Version]
4. Kovalenko, N.; Labenko, O.; Glowacki, S.; Sorokin, D. Ecological and Economical Substiation of Production of Hydrogen. *Environ. Technol. Resour. Proc. Int. Sci. Pract. Conf.* 2021, 1, 127–131. [Google Scholar] [CrossRef]
5. Tryhuba, A.; Hutsol, T.; Kubon, M.; Tryhuba, I.; Komarnitskyi, S.; Tabor, S.; Kwaśniewski, D.; Mudryk, K.; Faichuk, O.; Hohol, T. Taxonomy and Stakeholder Risk Management in Integrated Projects of the European Green Deal. *Energies* 2022, 15, 2015. [Google Scholar] [CrossRef]
6. Infographics on the General Results of Exports of Goods and Services of Ukraine of the Ministry of Economy of Ukraine. Available online: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e3c3c882-4b68-4f23-8e25-388526eb71c3&tag=TendentsiiEksportuInfografika-eksport-> (accessed on 22 May 2022).
7. Information and Analytical Materials of the Center for Economic Recovery. Available online: https://ubta.com.ua/files/20210713/Annex_1.pdf (accessed on 22 May 2022).
8. Information and Analytical Materials of the Center for Economic Recovery. Available online: https://ubta.com.ua/files/20210713/Annex_2.pdf (accessed on 22 May 2022).
9. Chowaniak, M.; Gródek-Szostak, Z.; Kotulewicz-Wisińska, K.; Luc, M.; Suder, M.; Szeląg-Sikora, A. The RES in the Countries of the Commonwealth of Independent States: Potential and Production from 2015 to 2019. *Energies* 2021, 14, 1856.
10. Romaniuk, W.; Mazur, K.; Borek, K.; Borusiewicz, A.; Wardal, J.; Tabor, S.; Kubon, M. Biomass Energy Technologies from Innovative Dairy Farming Systems. *Processes* 2021, 9, 335.
11. Farm to Fork Strategy Adopted—For a Fair, Healthy and Environmentally-Friendly Food System. Available online: <https://www.switchtogreen.eu/farm-to-fork-strategy-adopted-for-a-fair-healthy-and-environmentally-friendly-food-system/> (accessed on 22 May 2022).

12. Faichuk, O.; Voliak, L.; Hutsol, T.; Glowacki, S.; Pantsyr, Y.; Slobodian, S.; Szelağ-Sikora, A.; Gródek-Szostak, Z. European Green Deal: Threats Assessment for Agri-Food Exporting Countries to the EU. Sustainability 2022, 14, 3712.

Підпригора М.С.,
здобувач вищої освіти
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

Шабатура Т.С.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної
теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

ЕКСПОРТ ЗЕРНА З УКРАЇНИ: ДО І ПІСЛЯ

Вирощування зернових культур формує особливу галузь сільського господарства, яка у свою чергу окреслює в сучасних умовах рівень розвитку аграрного сектору економіки України. Зерну належить пріоритетне місце у структурі базової сільськогосподарської продукції, що визначає продовольчу безпеку держави та гарантує її необхідний рівень.

Український аграрний ринок забезпечує зерном не лише 40-мільйонну Україну, а й ще 190 країн світу, при цьому залишається тенденція до зростання обсягів виробництва. Серед інших Україна вирізняється потужним потенціалом задля збільшення виробництва, якому сприятиме динамічно зростаючий попит на світових ринках. Якщо у 2001 р. Україна вирощувала 37,71 млн. тонн зернових культур, то 2020 р. цей показник досягнув 62,53 млн. тонн. І з кожним роком обсяги експортних поставок зерна зростають. Протягом останніх п'яти років Україна впевнено експортує понад 40 млн. тонн, а у 2019/20 Міжнародної ради – показник перевершив 55 млн. тонн зерна на рік [1].

За даними «АПК-Інформ», у 2021 році українські аграрії відправили на експорт 51,2 млн. т зерна на суму \$12,5 млрд. Найбільше експорт здійснювався до країн Африки та Азії. Протягом перших двох місяців 2022 року з України було експортовано 10,4 млн. т зерна.

За даними Держстату, у 2021 році українські аграрії відправили на експорт морськими шляхами 6 523 тис. т зерна з залишків урожаю попереднього сезону. Протягом січня-лютого 2022 року з українських портів експортували 1 398 тис. т зерна, з них: пшениці і суміші пшениці та жита — 296,6 тис. т, ячменю — 120,94 тис. т, кукурудзи — 895,4 тис. т.

Ключовими імпортерами пшениці з України вже котрий сезон залишаються Єгипет та Індонезія. За підсумками 2021/22 МР їх частки в загальному обсязі відвантажень зернової на зовнішній ринок склали 16% і 14% відповідно (2,9 млн і 2,5 млн тонн в натуральному вираженні), при цьому Єгипет збільшив закупівлі української пшениці відносно сезону-2020/21 на 19%, а Індонезія – на 2%.